

СТУДЕНТСКИ НАУЧЕН СЕМИНАР „СТРАНИЦИ ОТ ИСТОРИЯТА НА ЛИНГВИСТИКАТА“

Енчо Тилев

Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“

На 9 януари 2020 г. в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ се проведе първият студентски научен семинар „Страници от историята на лингвистиката“. Събитието се осъществи с подкрепата на Филологическия факултет и Катедрата по руска филология и с финансовата помощ на Студентския съвет на Пловдивския университет, а инициатор на събитието бе гл. ас. д-р Енчо Тилев. В работната част на Семинара участваха студенти третокурсници от специалностите „Руска филология“ и „Български език и руски език“, които представиха свои разработки по теми, свързани с възникването на езикознанието в древността.

В официалната част на Семинара с приветствие към участниците от името на Филологическия факултет се обърна доц. д-р Елена Гетова – заместник-декан на Факултета, която поздрави всички за чудесната инициатива и пожела събитието да се превърне в добра традиция. С приветствени думи от името на Катедрата по руска филология се обърна ръководителят на Катедрата доц. д-р Юлиана Чакъррова, която пожела успешна работа на Семинара и изрази задоволството си, че в него участват студенти русисти, които се обучават от преподавателите в Катедрата. Към второто заседание се присъедини и деканът на Филологическия факултет – доц. д.ф.н. Константин Куцаров, който поздрави участниците и гостите и връчи сертификатите на младите колеги.

Докладите, презентирани на Семинара, бяха обединени от темата за възникването на филологията в древността, като всеки от участниците представи различна лингвистична традиция. Интродуктивен характер имаше докладът „Периодизация на лингвистиката от древността до наши дни – личности, школи, идеи“ на гл. ас. д-р **Енчо Тилев**, в който в хронологична последователност бяха проследени основните направления в лингвистиката от древността до първите десетилетия на XIX век. Още в началото на изложението си Е. Тилев подчерта, че в лингвистичната историография, що се отнася до смяната на научните парадигми, е прието да се смята, че при прехода от един етап към друг действа диалектическият закон за отрицание на отрицанието. Това се вижда и

на практика, например при структуралистите от XX век, които се връщат към общотеоретичните проблеми, вълнували учените в Античността, като подобно на тях търсят инвариантното в езиците по света. На този начален етап от развитието на езикознанието (VI в.пр.н.е. – XIX век от н.е.) са формулирани най-важните хипотези за произхода и същността на езика, за връзката на езика и мисленето, създава се гръбнакът на лингвистичната терминология, а успехите в областта на фонетиката, морфологията, лексикологията и лексикографията са значителни.

На началния етап от развитието на лингвистиката особено ярко изпъкват пет лингвистични традиции – древноиндийската, класическата (гръко-римската), арабската, китайската и японската. Последните две, в най-голяма степен, разбира се, под влияние на географската си отдалеченост от останалите, се развиват по свой собствен път и не повлияват особено на световното езикознание.

В доклада си „Първи езиковедски трудове в Древна Индия“ **Иванка Христова** акцентира на факта, че преди около 2500 г. филологията в Индия е подчинена на тълкуването на езика на индуистките свещени текстове. Те, както е известно, първоначално са се предавали в устна форма, а по-късно започват да се записват. Именно тогава стремежът към правилно записване и тълкуване на свещените химни налага езикът да стане предмет на последователни и задълбочени изследвания, като се обръща специално внимание на фонетиката, стилистиката и морфологията. Във фокуса на презентацията бе и най-известният граматичен труд на индийската древност – граматиката на Панини, като И. Христова разказа за структурата на това съчинение и недвусмислено подчерта, че поради изчерпателния му характер граматиките след него по-скоро се превръщат в коментар на вече направеното от Панини. Може да се твърди, че в следващите столетия Индия не се отличава със съществен принос към езикознанието.

Особен интерес предизвиква докладът на **Атанас Костадинов** на тема „Древногръцкото наследство в историята на световната лингвистика“. В него авторът представи основните личности, изграждащи втората лингвистична традиция в древността – старогръцката, като изтъкна огромната роля на древногръцките мислители във формирането на по-нататъшните идеи. Подробно бяха представени и възгледите на философите Демокрит, Хераклит, Платон, Аристотел, Аристарх от Самотраки, Дионисий Тракийски и др. При древните гърци може да се твърди, че емпирията е заменена от философското вглеждане в езика и речта, а в своите съчинения философите засягат въпроса за произхода и развитието на езика, за етимологията на думите, за отношенията между езика и мисленето, за реално съществуващите предмети и езиковите им обозначения, както и проблеми, свързани с функциите на различните части на изречението. Именно в Древна Гърция се полагат основите на граматичната теория в по-новото ѝ разбиране.

Своеобразно продължение на предходния доклад бе презентацията на **Детелина Пеева** на тема „Древноримската лингвистична традиция – формиране и пътища на развитие“. Като наука граматиката в Древния Рим възниква в средата на второто столетие пр. Хр. и достига бързо невидан разцвет, радвайки се на голям социален престиж. В изложението си Д. Пеева подчерта, че римските граматичари имат здрава основа, като стъпват на богатата гръцка филологическа традиция и използват най-добрите постижения на гръцката култура, литература и философия. По-подробно бяха изведени филологическите приноси на Марк Теренций Варон, Цицерон, Луций Акций, Марк Верий Флак, Авъл Гелий и др.

„Екзотичен“ акцент в програмата на семинара бе презентацията „Арабското езикознание – признато и непознато“ на **Бетина Георгиева**. Тази лингвистична традиция е малко позната не само в България, а и по света, като изследванията, посветени на арабското езикознание, са твърде оскъдни. Към това насочва и самата формулировка на доклада. В хода на изложението си Б. Георгиева сподели интересни факти за арабския език и неговата структурна организация и запозна гостите с възникването на трите езиковедски школи в Арабския халифат – в градовете Басра, Куфа и Багдад. Изключителен е приносът на арабските езиковеди към лексикологията и лексикографията, като те съставят многотомни речници на арабския език и успяват да обхванат лексикалното богатство на арабския език и неговите диалекти.

„Език и езикознание в Древен Китай – първи филологически опити“ – така бе озаглавен докладът на **Ралица Бинева**, в който тя разказа за историята на филологията и езикознанието в Поднебесната империя. Както бе изтъкнато в презентацията на докладчика, китайското езикознание е една от малкото независими лингвистични традиции, която оказва изключително влияние върху развитието на науката за езика в Япония и редица други съседни на Китай държави. Въпреки това китайското езикознание остава встрани от пътищата на развитие на общата лингвистика, като причините, разбира се, са комплексни. От структурно гледище основен обект на изследване на китайските езиковеди винаги е бил йероглифът, който притежава характерни начини за изписване и четене и има специфично значение.

Гергана Демирева бе избрала да посвети своята презентация на „Японският език като обект на наблюдение – диахрония на лингвистичните идеи“. Най-напред тя запозна гостите със специфичните типологични особености на японския език и очерта основните етапи на неговата периодизация, като изтъкна значението на будизма на най-ранния етап от формирането на японския език, когато в Япония е заимствата китайската писменост. През XII и XIII век японските езиковеди живо се вълнуват от въпроса за сричката и нейната същност, а също така и от етимологията на отделните лексеми. В резултат на това през XII – XV век се появяват и първите речници, които групират лексемите по тематичен принцип.

В доклада си „Народите на американския континент и приносите им към лингвистиката“ **Лиля Златева** разказа за цивилизациите на олмеките, толтеките, сапотеките, майте, ацтеките и инките. Акцент в презентацията бе специфичното в писменостите на отделните народи, които се различават коренно от писмените системи на представените по-рано цивилизации. И тук се забелязва силно преплитане между култура, религия и език, което неминуемо се възплъщава в цялата система на съответните езици.

Финален штрих в програмата на Семинара бе докладът „Уникалният китайски език и класификаторите в него – едно философско-физично обяснение и паралели с други световни езици“ на д-р **Христо Полизов**. В него той представи сложната система от класификатори, която се използва в съвременния китайски език, като направи паралел с някои от най-широко разпространените езици в световен мащаб.

Семинарът, като форма на споделяне на научни идеи и наблюдения, се оказва особено подходящ за студентите русисти в Пловдивския университет. Това се потвърждава и от възторжените отзиви на гостите на събитието, които пожелаха то да се превърне в дългогодишна и ежегодна традиция, приобщаваща младите колеги към света на науката и даваща им възможност за себеизява.

STUDENTS' SCIENTIFIC SEMINAR “PAGES FROM THE HISTORY OF LINGUISTICS”

✉ **Dr. Encho Tilev, Assist. Prof.**

Department of Russian Philology

Faculty of Philology

University of Plovdiv Paisii Hilendarski

24, Tsar Asen St.

Plovdiv, Bulgaria

E-mail: tilev.encho@gmail.com